ĢENERĀLADVOKĀTA L. A. HĒLHUDA [*L. A. GEELHOED*] SECINĀJUMI,

sniegti 2006. gada 27. aprīlī [1]

I — Ievads

1. Šajā lietā vēlreiz tiek izvirzīts jutīgais jautājums par nosacījumiem, saskaņā ar kuriem Kopienas pilsoņu ģimenes locekļi, kas nav Eiropas Savienības valstu pilsoņi, var iegūt tiesības uzturēties Eiropas Savienības dalībvalstī. Runa ir it īpaši par to, vai šo personu likumīga uzturēšanās Eiropas Savienībā ir priekšnosacījums, lai tās varētu iegūt to no Kopienas sekundārajām tiesību normām izrietošās tiesības, kā Tiesa nospriedusi *Akrich* [2] lietas kontekstā. Vai pietiek ar to, ka tās pierāda radniecības saites ar Eiropas Savienības pilsoni, kā Tiesa ir nospriedusi lietā *MRAX* [3]?

2. Savos secinājumos lietā *Akrich* es atsaucos uz pamata dilemmu, kāda pastāv attiecībā uz šo personu juridisko statusu un tiesībām. No vienas puses, Kopienas pilsoņu radinieki — trešās valsts pilsoņi iegūst tiesības saskaņā ar tiesību normām par pārvietošanās brīvību Kopienas teritorijā. No otras puses, tā kā vēl nav pilnībā veikta tiesību saskaņošana imigrācijas jomā, dalībvalstis saglabā tiesības pieņemt noteikumus attiecībā uz trešo valstu pilsoņu pirmo ieceļošanas atļauju to teritorijā un tādējādi arī Eiropas Savienības teritorijā.

3. Tāda pati dilemma pastāv šajā lietā, lai gan pilnībā atšķirīgā faktu kontekstā nekā lietā *Akrich*. Pastāv atšķirības attiecībā uz veidu, kādā Akriha [*Akrich*] kungs un Dzjas [*Jia*] kundze ieceļojuši attiecīgās dalībvalsts teritorijā, atšķirības attiecīgajās radniecības saitēs, atšķirības trešās valsts pilsoņa, kas lūdz uzturēšanās tiesības, izturēšanās veidā un atšķirības piemērojamās Kopienas tiesību normās.

1 — Oriģinālvaloda — angļu.

2 — 2003. gada 23. septembra spriedums lietā C-109/01 *Akrich* (*Recueil*, I-9607. lpp.).

3 — 2002. gada 25. jūlija spriedums lietā C-459/99 *MRAX* (*Recueil*, I-6591. lpp.).

II — Atbilstošās Kopienas tiesību normas

4. Šajā lietā tiek pievērsta uzmanība jautājumam par tiesībām, kādas saskaņā ar Direktīvu 73/148/EEK[4] tiek piešķirtas Kopienas pilsoņu radiniekiem, kas ir trešās valsts pilsoņi, kuri saskaņā ar EKL 43. pantu ir izmantojuši savas tiesības veikt uzņēmējdarbību. Šī konteksta sakarā ir būtiskas šādas direktīvas normas:

"[Direktīvas 73/148] 1. pants

1. Dalībvalstis, rīkojoties saskaņā ar šajā direktīvā paredzēto, atceļ pārvietošanās un uzturēšanās ierobežojumus attiecībā uz:

a) dalībvalsts pilsoņiem, kas jau darbojas vai vēlas uzsākt darbību citā dalībvalstī kā pašnodarbinātas personas vai kas vēlas attiecīgajā valstī sniegt pakalpojumus;

[..]

d) minēto pilsoņu un to laulāto augšupējiem un lejupējiem radiniekiem, kas ir viņu apgādībā, neatkarīgi no to pilsonības.

3. pants

1. Dalībvalstis 1. pantā minētajām personām ļauj ieceļot savā teritorijā, uzrādot tikai derīgu personu apliecinošu dokumentu vai pasi.

2. Iebraukšanas vīzu vai citas līdzīgas prasības var uzstādīt tikai attiecībā uz tiem ģimenes locekļiem, kas nav kādas dalībvalsts pilsoņi. Dalībvalstis šīm personām nodrošina visas iespējas vajadzīgo vīzu iegūšanai.

4 — Padomes 1973. gada 21. maija Direktīva 73/148/EEK par dalībvalstu pilsoņu pārvietošanās un dzīvesvietas Kopienā ierobežojumu atcelšanu saistībā ar uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanu (OV L 172, 14. lpp.).

4. pants

3. Ģimenes loceklim, kas nav dalībvalsts pilsonis, izsniedz uzturēšanās dokumentu, kas ir līdzvērtīgs pilsonim, kura apgādībā ir šis ģimenes loceklis, izsniegtajam dokumentam.

6. pants

Pieteikuma iesniedzējam uzturēšanās atļaujas vai pagaidu uzturēšanās tiesību iegūšanai dalībvalsts lūdz uzrādīt tikai šādus dokumentus:

a) personu apliecinošu dokumentu vai pasi, ar ko viņš vai viņa ir ieceļojusi tās teritorijā;

b) apliecinājumu tam, ka viņš vai viņa iekļaujas vienā no 1. un 4. pantā aprakstīto personu grupām.

8. pants

Dalībvalstis no šīs direktīvas noteikumiem atkāpjas tikai, pamatojoties uz sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai veselības aizsardzības apsvērumiem."

III — Fakti, procedūra un sākotnējie jautājumi

5. Prasītāja pamata prāvā ir Dzja kundze, Ķīnas pilsone, dzimusi 1940. gadā, pašlaik pensijā. Viņas dēls Šendži Lī [*Shenzhi Li*] kungs, kas arī ir Ķīnas pilsonis, ir laulājies ar Svanju Šalēnas [*Svanja Schallehn*] kundzi, Vācijas pilsoni. Šalēnas kundzei kā pašnodarbinātajai Zviedrijā pieder ceļojumu aģentūra. Pāris kopš 1995. gada likumīgi dzīvo Zviedrijā, un abiem ir uzturēšanās atļaujas, kas derīgas līdz 2006. gada 3. jūlijam.

6. 2003. gada 2. maijā Zviedrijas vēstniecība Pekinā Dzja kundzei tika izsniegta tūrisma vīza, kas derīga līdz 2003. gada 21. augustam, vienreizējai ieceļošanai Šengenas valstīs ar uzturēšanās laiku ilgākais 90 dienas. Dzja kundze Šengenas telpā ieceļoja Stokholmas "Arlanda" lidostā 2003. gada 13. maijā, uzrādot savu pilsoņa pasi un tūrisma vīzu. Īsi

pirms vīzas derīguma termiņa beigām 2003. gada 7. augustā viņa lūdza *Migrationsverket* (Zviedrijas imigrācijas iestāde) izsniegt uzturēšanās atļauju, norādot, ka viņa ir Eiropas Savienības pilsoņa apgādībā esoša ģimenes locekle.

7. Pieteikuma pamatojumā Dzja kundze norādīja uz savu finansiālo stāvokli Ķīnā. Viņa un viņas vīrs saņem Ķīnas ikmēneša pensiju apmēram 1000 līdz 1100 Zviedrijas kronu apmērā (apmēram EUR 110 līdz 120), kas nav pietiekama izdzīvošanai. Ņemot vērā, ka no Ķīnas iestādēm nav iespējams saņemt papildu finansiālo palīdzību, viņi nevarētu izdzīvot bez sava dēla un viņa sievas finansiālā atbalsta. Dzja kundze iesniedza radniecības ar dēlu sertifikātu, ko izdevis *Beijing Notary Public Office*, un *China Forestry Publishing House* sertifikātu, kas apliecina, ka viņa ir materiāli atkarīga no sava dēla un vedeklas.

8. 2004. gada 7. aprīlī *Migrationsverket* nolēma noraidīt Dzja kundzes pieteikumu uzturēšanās atļaujas saņemšanai un nosūtīt viņu atpakaļ uz viņas izcelsmes valsti vai citu valsti, ja viņa pierādīs, ka cita valsts ir gatava viņu uzņemt. Tā uzskatīja, ka, lai pierādītu materiālo atkarību, ir jāiesniedz izcelsmes valsts kompetentas iestādes dokuments, kurā norādīts, ka pieteicējs ir Zviedrijā dzīvojoša radinieka aprūpē. Dzja kundzes iesniegto sertifikātu nav izdevusi kompetentā iestāde. Pats par sevi fakts, ka viņas dēls sūta naudu un palīdz viņai citos veidos, nav uzskatāms par pietiekamu iemeslu, lai viņu likuma izpratnē uzskatītu par finansiāli atkarīgu no sava dēla. Tāpat fakts, ka Dzja kundzes dzīves līmenis Zviedrijā būtu augstāks, nav uzskatāms par tādu, kas norāda uz saimniecisku atkarību.

9. 2004. gada 14. maijā Dzja kundze par *Migrationsverket* lēmumu iesniedza apelācijas sūdzību *Utlänningsnämnden* (Ārvalstnieku apelāciju komisija).

10. *Migrationsverket* 2003. gada 3. septembrī ir izdevusi vīzu Dzja kundzes vīram — Jupu Lī [*Yupu Li*] kungam, kas derīga vienreizējai iecelošanai Zviedrijā un lai uzturētos ilgākais 180 dienas. 2004. gada 10. martā viņš iesniedza uzturēšanās atļaujas pieteikumu, norādot tos pašus iemeslus, ko bija norādījusi viņa sieva. 2004. gada 17. septembrī *Migrationsverket* noraidīja šo pieteikumu. Par šo lēmumu Lī kungs iesniedza apelāciju *Utlänningsnämnden*.

11. Pēc tam, kad *Migrationsverket* noraidīja Dzja kundzes pieteikumu uzturēšanās atļaujas saņemšanai, viņa iesniedza prasību Eiro-

pas Kopienu Komisijā. Savā 2004. gada 7. maija vēstulē Zviedrijas pastāvīgajam pārstāvim Eiropas Savienībā Komisija norādīja, ka *Migrationsverket* lēmums neatbilst Direktīvas 73/148 1. panta 1. punkta d) apakšpunktam un 4. panta 3. punktam, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā — "ECTK") 8. pantam un Tiesas judikatūrai, it īpaši spriedumā lietā *MRAX*[5]. Pēc Komisijas domām, Dzja kundzei bija tiesības pieprasīt uzturēšanās atļauju ar tādu pašu derīguma termiņu kā tās, kas jau bija izsniegtas viņas vedeklai — Vācijas pilsonei — un viņas dēlam — Ķīnas pilsonim.

12. Atbildot uz Komisijas vēstuli, *Migrationsverket* norādīja, ka "atkarība no atbalsta" nozīmē, ka jāpastāv patiesai nepieciešamībai pēc naudas vai cita veida atbalsta, kādu regulāri sniedz attiecīgajā dalībvalstī dzīvojošie radinieki, jo noteicošajam [faktoram] ir jābūt atbalsta nepieciešamībai izcelsmes valstī, nevis atbalsta nepieciešamībai pēc iespējamās pārcelšanās uz dalībvalsti. Atkarība ir arī jāpierāda ar sertifikātu vai citiem dokumentiem, vislabāk — ar izcelsmes valsts iestāžu izsniegtu atkarības sertifikātu. Pati par sevi dalībvalsts pilsoņa vai viņa sievas apņemšanās atbalstīt viņa vecākus nav pietiekama, lai varētu uzskatīt, ka pastāv uzturēšanās atļaujas piešķiršanai nepieciešamā atkarība. Zviedrijas valdība šo viedokli Komisijai paziņoja savā 2004. gada 21. jūnija vēstulē.

13. Savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu *Utlänningsnämnden* šaubās par to, vai Tiesas spriedums lietā *Akrich*[6], saskaņā ar kuru trešās valsts pilsonim ir likumīgi jāuzturas Kopienā, lai varētu īstenot Regulas (EEK) Nr. 1612/68 10. pantā paredzētās tiesības, var tikt piemērots citos apstākļos, nekā minēts šajā lietā. Citiem vārdiem sakot, vai šis spriedums ietver vispārpiemērojamu principu, kas paredz, ka no EK līguma un sekundārajām Kopienas tiesību normām izrietošās Savienības pilsoņa radinieka — trešās valsts pilsoņa — tiesības ieceļot un uzturēties dalībvalstī sāk darboties tikai tad, ja šīs trešās valsts pilsonis saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu likumīgi uzturas dalībvalstī un vēlāk ceļo kopā ar Savienības pilsoni vai, lai pievienotos Savienības pilsonim, kurš izmanto savas brīvas pārvietošanās tiesības ne tikai kā darba ņēmējs, bet arī kā pašnodarbinātā persona? Turklāt lietā *Akrich* pamata jautājums ir — ko nozīmē izteiciens "likumīgi uzturas". *Utlänningsnämnden* turklāt jautā, kas tieši ir jāsaprot ar faktiskas atkarības situāciju un vai papildus

5 — Minēts iepriekš 3. zemsvītras piezīmē.

6 — Minēts iepriekš 2. zemsvītras piezīmē.

Direktīvas 73/148 6. pantā minētajam radniecības apliecinājumam var pieprasīt arī pierādījumus par atkarības pastāvēšanu.

14. Šādos apstākļos *Utlänningsnämnden* nolēma saskaņā ar EKL 234. pantu uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

1) a) Vai, ņemot vērā spriedumu lietā C-109/01 [*Akrich*, minēts iepriekš], Regulas (EEK) Nr. 1612/68 10. pants ir interpretējams tādējādi, ka trešās valsts pilsonim, kas ir darba ņēmēja ģimenes loceklis [regulas] izpratnē, kā šajā gadījumā, ir likumīgi jāuzturas Kopienā, lai viņam būtu tiesības dzīvot kopā ar šo darba ņēmēju? Tāpat, vai Direktīvas 73/148/EEK 1. pants ir interpretējams tādējādi, ka Savienības pilsoņa ģimenes locekļa pastāvīgas dzīvesvietas tiesības ir atkarīgas no tā, ka trešās valsts pilsonis likumīgi uzturas Kopienā?

b) Ja Direktīva 73/148 ir interpretējama tādējādi, ka likumīga uzturēšanās Kopienā ir priekšnoteikums, lai Savienības pilsoņa ģimenes loceklis, kas ir trešās valsts pilsonis, varētu iegūt pastāvīgas dzīvesvietas tiesības direktīvas izpratnē, vai tas nozīmē, ka šai personai ir jābūt derīgai uzturēšanās atļaujai, kas tai atļauj vai kas tai varētu atļaut pastāvīgi uzturēties vienā no dalībvalstīm? Ja nav pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, vai pietiek ar uzturēšanās atļauju, kas piešķirta uz cita pamata īsākam vai garākam periodam, vai arī, kā šajā lietā, kuru izskata *Utlänningsnämnden*, pietiek ar to, ka ģimenes loceklim, kas iesniedzis pieteikumu uzturēšanās atļaujas saņemšanai, ir derīga vīza?

c) Ja Savienības pilsoņa ģimenes loceklis, kas ir trešās valsts pilsonis, nevar izmantot pastāvīgas dzīvesvietas tiesības saskaņā ar Direktīvu 73/148/EEK, jo viņš Kopienā neuzturas likumīgi, vai atteikums piešķirt ģimenes loceklim pastāvīgās uzturēšanās atļauju tādējādi ierobežo Savienības pilsoņa tiesības veikt uzņēmējdarbību atbilstoši EKL 43. pantam?

d) Ja Savienības pilsoņa ģimenes loceklis, kas ir trešās valsts pilsonis, nevar izmantot pastāvīgās uzturēšanās tiesības saskaņā ar Direktīvu 73/148/EEK, jo viņš Kopienā neuzturas likumīgi, vai Savienības pilsoņa tiesības veikt uzņēmējdarbību atbilstoši EKL 43. pantam ir ierobežotas, ja

Savienības pilsoņa ģimenes locekļi ir izraidīti, jo pieteikums valsts uzturēšanās atļaujas izsniegšanai nevar tikt iesniegts pēc ierašanās Zviedrijā?

15. Rakstveida paskaidrojumus sniedza Dzja kundze, Beļģijas, Slovākijas, Zviedrijas, Nīderlandes un Apvienotās Karalistes valdības un Komisija. Šīs pašas lietas dalībnieces, izņemot Beļģijas un Slovākijas valdības, sniedza arī mutvārdu paskaidrojumus 2006. gada 21. februāra tiesas sēdē.

2) a) Vai Direktīvas 73/148/EEK 1. panta 1. punkta d) apakšpunkts ir interpretējams tādējādi, ka "apgādība" nozīmē, ka Savienības pilsoņa ģimenes loceklis ir materiāli atkarīgs no Savienības pilsoņa, lai sasniegtu zemāko pieņemamo dzīves līmeni viņa izcelsmes valstī vai valstī, kurā viņš parasti uzturas?

IV — Lietas dalībnieku un personu, kas iestājušās lietā, paskaidrojumi

A — *Par Utlänningsnämnden statusu saskaņā ar EKL 234. pantu*

16. Pirms tiek aplūkoti *Utlänningsnämnden* uzdotie jautājumi, Zviedrijas valdība norāda iemeslus, kāpēc šī iestāde ir jāuzskata par "tiesu" EKL 234. panta izpratnē, kura tāpēc saskaņā ar šo pantu ir kompetenta iesniegt prejudiciālos jautājumus. Tā norāda, ka *Utlänningsnämnden* ir administratīva iestāde ar līdzīgu kompetenci kā tiesai, kura izskata par *Migrationsverket* lēmumiem iesniegtās apelācijas sūdzības. Tā ir nodibināta saskaņā ar likumu, tā ir pastāvīga, un tās priekšsēdētājam un priekšsēdētāja vietniekam ir jābūt juristiem ar iepriekšēju juridiskā darba pieredzi. Tai piemērojamās materiālās un procesuālās tiesību normas ir noteiktas likumā.

b) Vai Direktīvas 73/148/EEK 6. panta b) apakšpunkts ir interpretējams tādējādi, ka dalībvalstis var pieprasīt, lai Savienības pilsoņa ģimenes loceklis, kurš apgalvo, ka ir Savienības pilsoņa apgādībā, vai viņa/viņas laulātais, papildus Savienības pilsoņa paziņojumam uzrāda dokumentus, kas pierāda atkarības faktisku pastāvēšanu?

Tās lēmumi ir saistoši un nav pārsūdzami. Tās tiesvedība notiek pēc sacīkstes principa. *Utlänningsnämnden* ir jāievēro vienlīdzības princips un jānodrošina taisnīgums un objektivitāte. Tā pieņem lēmumus neatkarīgi, lai arī tai ir iespējams likumā noteiktos gadījumos noteiktas lietas nodot valdībai.

B — *Par likumīgas uzturēšanās prasību (pirmā jautājuma a)–d) apakšpunkts)*

17. Dzja kundze vēlas norādīt atšķirības starp viņas lietas apstākļiem un apstākļiem lietā *Akrich*, apgalvojot, ka uzturēšanās atļaujas pieprasīšanas brīdī viņai bija izsniegta derīga vīza un ka viņa nekad iepriekš no Zviedrijas nav izraidīta. Saskaņā ar Zviedrijas likumu viņai bija tiesības turpināt uzturēties Zviedrijas teritorijā, kamēr tiek izskatīts pieteikums. Turklāt viņa norāda, ka atbilstošās Kopienas tiesību normas neietver uzturēšanās nosacījumu. Direktīvas 73/148 6. pants neuzliek pieteicējam pienākumu iegūt derīgu vīzu, lai viņš varētu iesniegt pieteikumu uzturēšanās atļaujas saņemšanai. Šādu atļauju var pieprasīt arī pēc ierašanās attiecīgās dalībvalsts teritorijā. Viņa paskaidro, ka atteikums izsniegt uzturēšanās atļauju viņas situācijā ir EKL 43. panta pārkāpums.

18. Zviedrijas un Slovākijas valdība, kā arī Komisija būtībā piekrīt šim viedoklim. Viņuprāt, iespēja Kopienas pilsoņu, kas ir izmantojuši pārvietošanās brīvību, apgādībā esošiem ģimenes locekļiem lūgt uzturēšanās tiesības nav atkarīga no prasības par iepriekšēju likumīgu uzturēšanos. Šāda prasība nav noteikta arī Direktīvā 73/148. Iepriekš minētais Tiesas spriedums lietā *Akrich* ir jāinterpretē šauri un jāizskaidro saskaņā ar šīs lietas faktiskajiem apstākļiem. Nosacījuma, ka ģimenes loceklim, kas ir trešās valsts pilsonis, kurš ieceļo dalībvalstī tieši no trešās valsts, iepriekš ir jāsaņem Kopienas pilsoņa izcelsmes valsts uzturēšanās atļauja, izvirzīšana ierobežotu brīvas pārvietošanās tiesības un būtu pretrunā EKL 43. panta un Direktīvas 73/148 mērķim. Kā Tiesa nospriedusi spriedumā lietā *MRAX*, šādu ģimenes locekļu tiesības dzīvot kopā ar dalībvalsts pilsoni izriet tikai no ģimenes saiknēm. Līdz ar to šīs lietas dalībnieces ierosina uz pirmo jautājumu atbildēt noliedzoši.

19. Nīderlandes un Apvienotās Karalistes valdībām ir pretējs viedoklis. Nīderlandes valdība nošķir trešo valstu pilsoņu ieceļošanu Kopienas teritorijā no "pārcelšanās" ("doormigratie") uz citu dalībvalsti Kopienas teritorijā. Lai arī pēdējā gandrīz pilnībā ir Kopienas kompetencē, pirmā ir valsts kompetencē. Saskaņā ar šo viedokli dalībvalstis ir atbildīgas par trešās valsts pilsoņu pirmo ierašanos Kopienas teritorijā, pamatojoties uz individuālu izvērtējumu. Šajā kontekstā tām ir jāievēro ECTK 8. pantā tām noteiktie

pienākumi. Kopienas tiesību normas nevar tikt interpretētas tādējādi, ka trešās valsts pilsoņi, kuriem nav derīgas uzturēšanās atļaujas, var izvairīties no valsts imigrācijas likuma piemērošanas. Abas šīs valdības apgalvo, ka spriedumā lietā *Akrich* noteiktais princips, ka likumīga uzturēšanās ir nosacījums, lai trešās valsts pilsoņi varētu izmantot tiem piešķirtās tiesības saskaņā ar Regulas Nr. 1612/68 10. pantu, ir piemērojams arī Direktīvas 73/148 kontekstā. Šī direktīva neregulē iekļūšanu dalībvalsts teritorijā no valstīm ārpus Kopienas [teritorijas]. Lai gan direktīvas mērķis ir veicināt pārvietošanos Kopienā, šajā lietā nevar apgalvot, ka atteikumam izsniegt uzturēšanās atļauju Dzja kundzei bijušas negatīvas sekas attiecībā uz viņas vedeklu, kura izmanto savas EKL 43. pantā noteiktās tiesības.

20. Attiecībā uz "likumīgas uzturēšanās" nosacījumu Nīderlandes valdība uzskata, ka šis jēdziens katrā ziņā attiecas uz situācijām, kad trešās valsts pilsonim ir atļauja ģimenes apvienošanai ar Kopienas pilsoni, tas ilgstoši uzturas [valstī] vai tam ir līdzīgs statuss. No otras puses, personas, kurām ir izsniegta tikai vīza vai kuras drīkst uzturēties dalībvalsts teritorijā, gaidot atbildi uz pieteikumu uzturēšanās atļaujas saņemšanai, neizpilda "likumīgas uzturēšanās" nosacījumu. Brīvas pārvietošanās tiesību Kopienas teritorijā piešķiršana personām šādās situācijās nozīmētu, ka dalībvalstij ir jāuzņem trešās valsts pilsonis, neveicot tā individuālās situācijas novērtējumu. Tāds nav Kopienas likumdevēja mērķis. Apvienotās Karalistes valdībai ir striktāks uzskats, un tā apgalvo, ka "likumīga uzturēšanās" ir jānosaka valsts tiesību normās. Direktīva 73/148 nevar piešķirt trešās valsts pilsonim lielākas tiesības nekā tās, kas viņam piešķirtas citā dalībvalstī.

C — *Par prasību būt apgādībā (otrā jautājuma a) un b) apakšpunkts)*

21. Dzja kundze uzskata, ka jēdzieni "apgādība" un "zemākā pieņemamā dzīves līmeņa sasniegšana" ir saistīti. Saskaņā ar viņas paskaidrojumiem būt "apgādībā" nozīmē, ka persona, kurai ir uzturēšanās tiesības, faktiski uzņemas atbildību par ģimenes locekļa uzturēšanu. Viņa apgalvo, ka viņa ir pietiekoši pierādījusi, ka viņa patiešām ir sava dēla un vedeklas apgādībā.

22. Zviedrijas valdība norāda, ka esamība apgādībā ir jāapskata saistībā ar situāciju izcelsmes valstī, kā arī jāpastāv patiesai nepieciešamībai saņemt regulāru finansiālu atbalstu. Pretējā gadījumā šim nosacījumam, kas ietverts Direktīvas 73/148 1. panta 1. punkta d) apakšpunktā, nebūtu nekādas lietderīgās iedarbības, jo tā mērķis ir ierobežot to ģimenes locekļu loku, kuriem ir

tiesības uzturēties kopā ar pārceļojušo Kopienas pilsoni. Šis nosacījums ir saglabāts arī Direktīvā 2004/38/EK[7]. Esamība apgādībā attiecīgajā gadījumā ir jānovērtē, pamatojoties uz konkrētiem un objektīviem faktiem. Dalībvalstīm ir tiesības pieprasīt pierādījumus par apgādības pastāvēšanu, it īpaši, pēc analoģijas piemērojot Direktīvas 68/360/EEK[8] 4. panta 3. punktu, uzrādot izcelsmes valsts kompetentas iestādes izsniegtu dokumentu. Vienkāršs Kopienas pilsoņa, kura apgādībā ir ģimenes loceklis, paziņojums nav pietiekams. Šādu viedokli atbalsta Beļģijas, Slovākijas un Apvienotās Karalistes valdības.

23. Komisija apgalvo, ka saimnieciskās atkarības situācija ir jāizvērtē dalībvalstij, kurā Kopienas pilsonis uzturas. Ja par atskaites punktu tiktu ņemta trešā valsts, no kuras ir minētā pilsoņa ģimenes loceklis, ievērojami samazinātos to personu loks, kurām būtu tiesības uz ģimenes apvienošanu ar Kopienas pilsoni, un tiktu ierobežotas viņu pārvietošanās tiesības Kopienas teritorijā. Nav būtiski, vai šāds atbalsts ir pietiekams pienācīga dzīves līmeņa nodrošināšanai dalībvalstī, vienīgais kritērijs ir esamība materiālā apgādībā. Kā pierādījumu minētajam Komisija uzskata, ka dalībvalstīm ir jāpieņem jebkāda veida iesniegtie pierādījumi, kuri parāda faktiskās materiālās apgādes esamību. Tā kā šādus pierādījumus varētu būt grūti sagādāt pieteikuma uzturēšanās tiesību saņemšanai iesniegšanas brīdī, vienīgais pierādījums, kuru šajā brīdī var pieņemt, ir Kopienas pilsoņa vai viņa laulātā apņemšanās sniegt atbalstu šim ģimenes loceklim. Šajā lietā Komisija uzskata, ka Dzja kundze ir jāuzskata par tādu, kas ir sava dēla un vedeklas apgādībā.

V — Par pieņemamību

24. Izskatot *Utlänningsnämnden* statusu saskaņā ar EKL 234. pantu, Zviedrijas valdība ir netieši ierosinājusi jautājumu par šīs iestādes uzdoto jautājumu pieņemamību.

25. Tiesas izmantotie kritēriji, lai noteiktu, vai iestāde, kas iesniedz lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir uzskatāma par tiesu EKL 234. panta izpratnē, ir skaidri noteikti. Tie ietver, piemēram, šādus faktorus: vai iestāde ir izveidota ar likumu, vai tā ir pastāvīga, vai tās pieņemtie nolēmumi ir

7 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV L 158, 77. lpp.).

8 — Padomes 1968. gada 15. oktobra Direktīva 68/360/EEK par ierobežojumu atcelšanu attiecībā uz dalībvalstu darba ņēmēju un viņu ģimeņu pārvietošanos un dzīvesvietu Kopienā (OV L 257, 13. lpp.).

saistoši, vai process tajā notiek pēc sacīkstes principa, kā arī vai tā piemēro tiesību normas un vai tā ir neatkarīga [9]. Pamatojoties uz Zviedrijas valdības sniegto informāciju, man nav šaubu, ka *Utlänningsnämnden* atbilst šiem kritērijiem. Pēc statūtiem un organizācijas [uzbūves] tā ir arī pielīdzināma iestādei, kura iesniedza lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu lietā *Abrahamsson* [10], kuru Tiesa atzina par tiesu EKL 234. panta izpratnē. Tāpēc jautājumi ir pieņemami.

VI — Par lietas būtību

A — *Ievads*

26. Līdzīgi kā lietā *Akrich* Dzja kundzes lieta atspoguļo ievērojamo saspīlējumu, kāds pastāv attiecībā uz to trešo valstu pilsoņu tiesisko stāvokli, kuru ģimenes locekļi ir Eiropas Savienības pilsoņi. Šis saspīlējums rodas no dalībvalstu pilnvarām imigrācijas jomā, no vienas puses, un Kopienu tiesiskā regulējuma attiecībā uz personu pārvietošanās brīvību Kopienas teritorijā, no otras puses. Dalībvalstu kompetence imigrācijas jomā paredz, ka pirms trešās valsts pilsoņa pirmās uzņemšanas to teritorijā un Eiropas Savienības teritorijā ir jāveic šīs personas situācijas iepriekšēja individuāla izvērtēšana. Turpretī pastāvošais Kopienu tiesiskais regulējums attiecībā uz personu brīvu pārvietošanos piešķir tiesības ieceļot un uzturēties [Kopienas teritorijā] pārvietošanās tiesības Kopienas teritorijā izmantojušo Eiropas Savienības pilsoņu laulātajiem un noteiktiem citiem ģimenes locekļiem neatkarīgi no ģimenes locekļu pilsonības.

27. Savā spriedumā lietā *Akrich* Tiesa ir atrisinājusi šo problēmu, nospriežot, ka Regula Nr. 1612/68 attiecas tikai uz pārvietošanās brīvību Kopienas teritorijā, taču neparedz trešās valsts pilsoņa, kurš ir Savienības pilsoņa laulātais, tiesības ieceļot Kopienas teritorijā. Turklāt Tiesa ir nospriedusi, ka, lai izmantotu šiem trešās valsts pilsoņiem piešķirtās tiesības, šai personai ir likumīgi jāuzturas dalībvalstī brīdī, kad tā pārceļas uz citu dalībvalsti, uz kuru pārceļas vai ir pārcēlies Savienības pilsonis [11]. Tomēr, norobežojot valsts un Kopienas kompetenci šādā veidā, Tiesa ir noteikusi arī apstākļus, kuros valstij ir jāizmanto šīs valsts tiesības, atsaucoties uz ECTK 8. pantā noteiktajām ģimenes dzīves neaizskaramības tiesībām.

9 — Skat. it īpaši 1966. gada 30. jūnija spriedumu lietā 61/65 *Vaassen-Göbbels* (*Recueil*, 377. lpp.), 1995. gada 19. oktobra spriedumu lietā C-111/94 *Job Centre* (*Recueil*, I-3361. lpp., 9. punkts), 1997. gada 17. septembra spriedumu lietā C-54/96 *Dorsch Consult* (*Recueil*, I-4961. lpp., 23. punkts) un 2000. gada 30. novembra spriedumu lietā C-195/98 *Österreichischer Gewerkschaftsbund* (*Recueil*, I-10497. lpp., 24. punkts).

10 — 2000. gada 6. jūlija spriedums lietā C-407/98 *Abrahamsson* un *Anderson* (*Recueil*, I-5539. lpp., skat. 28.–38. punktu).

11 — Minēts iepriekš 2. zemsvītras piezīmē (49. un 50. punkts).

28. Šis spriedums ir pretrunā citiem spriedumiem, kas pieņemti gan pirms, gan pēc tā pasludināšanas, kuros Tiesa nepārprotami ir nospriedusi, ka trešās valsts pilsoņa, kas ir dalībvalsts pilsoņa laulātais, ieceļošanas un uzturēšanās tiesības dalībvalsts teritorijā izriet tikai no ģimenes saiknēm [12].

risinājumu rastu, es detalizētāk aplūkošu dažādus uz šo problēmu attiecināmus juridiskos parametrus. Šajā kontekstā es atsaukšos arī uz jaunāko Kopienas judikatūru, kas pieņemta attiecībā uz trešās valsts pilsoņu uzņemšanu Savienības teritorijā.

B — *Kompetences sadalījums*

29. Pastāv zināma neskaidrība jautājumā par dalībvalstu kompetenci attiecībā uz trešo valstu pilsoņu — pārvietošanās brīvību izmantojušo dalībvalstu pilsoņu laulāto — uzņemšanu. It īpaši nav skaidrs, vai Tiesas nostāju lietā *Akrich* var izskaidrot ar īpašajiem minētās lietas apstākļiem, vai arī šajā spriedumā ietvertais regulējums ir vispārpiemērojams. Situāciju vēl vairāk sarežģī jautājums par to, vai dalībvalstīm ir pienākums *kā Kopienu tiesiskā regulējuma sastāvdaļu* ievērot ECTK 8. pantā noteiktās ģimenes dzīves neaizskaramības tiesības. Tāpēc, manuprāt, ir jāaplūko plašāk Dzja kundzes lietā pamatā esošā problēma un jāmeklē risinājums, kuru valsts iestādes un tiesas var praktiski realizēt un kurš atbilst kompetenču sadalījumam imigrācijas jomā. Lai šādu

30. Pirmais no šiem juridiskajiem parametriem attiecas uz kompetences sadalījumu attiecībā uz imigrācijas Savienībā jautājumu un trešo valstu pilsoņu pārvietošanās un uzturēšanās Savienības teritorijā jautājumu, ieskaitot pārvietošanās brīvību Kopienas teritorijā izmantojušo dalībvalstu pilsoņu ģimenes locekļus. EKL 3. pantā, kurā uzskaitītas darbības, kas Kopienai ir jāveic, lai sasniegtu EKL 2. pantā minētos mērķus, skaidri nodalīts personu pārvietošanās brīvības iekšējais un ārējais komponents. Tomēr EKL 3. panta 1. punkta c) apakšpunktā paredzēts iekšējais tirgus, kurā visas dalībvalstis atceļ šķēršļus brīvai preču, personu, pakalpojumu un kapitāla apritei, EKL 3. panta 1. punkta d) apakšpunktā paredzēti pasākumi, kas regulē personu ieceļošanu un pārvietošanos atbilstoši IV sadaļai par vīzām, patvērumu, imigrāciju un citām politikām attiecībā uz personu pārvietošanās brīvību.

12 — Spriedums lietā *MRAX*, minēts iepriekš 3. zemsvītras piezīmē (59. punkts) un 2005. gada 14. aprīļa spriedums lietā C-157/03 Komisija/Spānija (Krājums, I-2911. lpp., 28. punkts).

31. Iekšējo aspektu pilnībā regulē Kopienas tiesību normas. Savienības pilsoņu, t.i., personu, kurām ir dalībvalsts pilsonība, pārvietošanās brīvību dalībvalstu teritorijā garantē EKL 18., 39., 43. un 49. pants, kuri visi ir tieši piemērojami kopsakarā ar Kopienas sekundāro tiesisko regulējumu, kas pieņemts šo normu izpildei, it īpaši Regulu Nr. 1612/68, Direktīvu 68/360, Direktīvu 73/148, kā arī Direktīvām 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK [13]. Papildus tiesībām, kādas ir piešķirtas Kopienas pilsoņiem, kas veic uzņēmējdarbību citās dalībvalstīs, šie Kopienas instrumenti paredz arī ģimenes locekļu, neatkarīgi no to pilsonības, tiesības pārceļot un uzturēties kopā ar Kopienas tiesību normas galveno izmantotāju.

32. Turpretī šīs politiskās jomas ārējais komponents, kurš EKL tika ieviests ar Amsterdamas līgumu (kas stājās spēkā 1999. gada 1. maijā), nepiešķir tieši piemērojamas tiesības, bet nosaka tiesisko pamatu likumdošanas programmai valsts tiesību saskaņošanai it īpaši imigrācijas un Savienības ārējo robežu kontroles jomā. It īpaši EKL 61. panta a) apakšpunktā, kurā uzsvērta cieša saikne starp personu brīvas pārvietošanās iekšējo un ārējo komponentu, Padome tiek pilnvarota veikt "pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt personu brīvu pārvietošanos saskaņā ar [EKL] 14. pantu, kopā ar papildpasākumiem, kas ir tieši saistīti ar brīvu pārvietošanos un kas attiecas uz kontroli pie ārējām robežām, patvēruma meklētājiem un imigrāciju". Lai gan ir bijuši dažādi pasākumi 1999. gada 15. un 16. oktobra Tamperes Eiropas Padomes [*Tampere European Council*] [lēmumu] un tiem sekojošās Hāgas 2004. gada novembra Programmas [*Hague Programme*] [14] īstenošanai, tiesību saskaņošana šajā jomā joprojām ir ļoti nepilnīga. No šobrīd spēkā esošajām Kopienas tiesību normām kļūst skaidrs, ka dalībvalstīm ir kompetence attiecībā uz lielāko daļu imigrācijas tiesību jautājumu.

33. Sevišķi tas ir saistīts ar to, ka dalībvalstu ziņā ir lemt par trešo valstu pilsoņu pirmo uzņemšanu savā teritorijā saskaņā ar valsts tiesiskajā regulējumā noteiktajiem kritērijiem. No tā izriet, ka tām ir tiesības uzņemt trešās valsts pilsoni tikai pēc attiecīgās personas individuālās situācijas izvērtēšanas, kā tas arī tiek praktizēts lielākajā daļā dalībvalstu. Ja [persona] ir uzņemta Šengenas tiesību sistēmas dalībvalsts teritorijā, visām šīm personām ir tiesības šķērsot šo dalīb-

13 — Padomes 1968. gada 15. oktobra Regula (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā (OV L 180, 26. lpp.), Direktīva 68/360/EEK, minēta iepriekš 8. zemsvītras piezīmē; Direktīva 73/148/EEK, minēta iepriekš 4. zemsvītras piezīmē; Padomes 1990. gada 28. jūnija Direktīva 90/364/EEK par tiesībām uz dzīvesvietu (OV L 180, 26. lpp.); Padomes 1990. gada 28. jūnija Direktīva 90/365/EEK par tādu darbinieku un pašnodarbinātu personu tiesībām uz dzīvesvietu, kas pārtraukušas profesionālo darbību (OV L 180, 28. lpp.), un Padomes 1993. gada 29. oktobra Direktīva 93/96/EEK par studentu uzturēšanās tiesībām (OV L 317, 59. lpp.).

14 — Abas atrodamas http://europa.eu.int/justice_home/index_en.htm.

valstu iekšējās robežas. Tomēr tiesības uzturēties dalībvalstī atkarībā no šīs personas pilsonības un tiesiskā statusa regulē vai nu Kopienas tiesību normas, vai valsts tiesību normas.

34. Noteiktos apstākļos tiesību, kuras trešās valsts pilsoņi — pārceļojušā Kopienas pilsoņa ģimenes locekļi — iegūst tieši no attiecīgajām Kopienas tiesību normām, izmantošana var ietekmēt dalībvalstu kompetenci imigrācijas jomā. Tas tāpat kā minētajā lietā notiek tādā gadījumā, ja ģimenes loceklis, kas ir trešās valsts pilsonis, ieceļo dalībvalstī un lūdz uzturēšanās tiesības, pamatojoties uz Kopienas tiesību normām, neskatoties uz faktu, ka attiecīgā persona nav likumīgi uzņemta šīs dalībvalsts teritorijā ar mērķi ilglaicīgi tur uzturēties. Ņemot vērā šo faktu, noteikti ir jānorobežo šo kompetenču jomu apmērs.

35. Šī nav problēma, kuru var atrisināt, vienkārši piemērojot Kopienas tiesību normu prioritātes mehānismu pār pretējām valsts tiesību normām. Problēma drīzāk ir jāapskata līdzāspastāvošu, bet tomēr neatkarīgu kompetences sfēru kontekstā. Kā tas noteikts EKL 61. panta a) apakšpunktā, pastāv acīmredzama funkcionāla saistība starp brīvas pārvietošanās Kopienas teritorijā bez iekšējām robežām nodrošināšanu, kā tā paredzēta EKL 14. pantā, un uzticamu un drošu kontroli uz šīs teritorijas ārējām robežām. Šajā sakarā var vilkt paralēles starp attiecībām, kādas pastāv attiecībā uz preču brīvu apriti Kopienas teritorijā, un kopējā muitas tarifa un kopējas tirdzniecības politikas pastāvēšanu attiecībā uz Kopienas teritorijā importētajām precēm. Lai arī valsts tiesību normas imigrācijas jomā vēl nav (pilnībā) saskaņotas un var pastāvēt atšķirības un neatbilstības, ir acīmredzams, ka līdz brīdim, kad tiesību normas būs pietiekami saskaņotas, visu personu neatkarīgi no to pilsonības pārvietošanās brīvība iekšējā tirgū ir atkarīga no uzticības, kāda dalībvalstīm ir attiecībā pret pārējo dalībvalstu politiku un praksi trešo valstu pilsoņu uzņemšanai to teritorijā.

C — Tiesas veiktā attiecīgā Kopienu tiesiskā regulējuma interpretācija

36. Otrs apskatāmais jautājums attiecas uz tiesību precīzo apmēru, kādu trešās valsts pilsoņiem, kas ir Kopienas pilsoņa ģimenes locekļi, piešķir Kopienas tiesību normas par darba ņēmēju, pašnodarbināto personu un pakalpojumu sniedzēju pārvietošanos. It īpaši jautājums ir par to, vai tiesības ieceļot dalībvalstī un uzturēties tajā tiek piešķirtas ne tikai neatkarīgi no ģimenes locekļa

pilsonības, bet arī neskatoties uz to, vai viņš uzņemošajā dalībvalstī ieceļo no citas dalībvalsts vai (tieši) no trešās valsts.

37. To tiesību normu redakcijā, ar kurām tiek piešķirtas ieceļošanas un uzturēšanās tiesības trešās valsts izcelsmes ģimenes loceklim, šis jautājums nav atrisināts. Gan Regulas Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā 10. pants, gan Direktīvas 73/148 par pašnodarbināto personu brīvu pārvietošanos 1. pants atļauj it īpaši darba ņēmēju un pašnodarbināto personu laulātajiem un apgādībā esošajiem augšupējiem radiniekiem neatkarīgi no to pilsonības vai nu dzīvot kopā ar darba ņēmēju — dalībvalsts pilsoni, kurš ir nodarbināts citas dalībvalsts teritorijā, vai pārceļot un dzīvot kopā ar dalībvalsts pilsoni, kurš ir uzsācis vai vēlas uzsākt saimniecisko darbību citā dalībvalstī [15].

38. Kā iepriekš tika norādīts, Tiesas judikatūra šajā jautājumā nav nepārprotama. Tiesas nostāja attiecībā uz nosacījumiem, saskaņā ar kuriem trešās valsts pilsoņi — dalībvalsts pilsoņu ģimenes locekļi — var lūgt Kopienas sekundārajās tiesību normās noteikto tiesību izmantošanu, ir bijusi gan plaša, gan šaura.

39. Plašā nostāja atspoguļojas spriedumā lietā *MRAX*, kurā Tiesa ir nospriedusi, ka ar dalībvalsts pilsoni laulātam trešās valsts pilsonim tiesības ieceļot dalībvalstu teritorijā izriet tikai no ģimenes saiknēm. Lai arī Tiesa ir norādījusi, ka Direktīvas 68/360 3. panta 2. punkts un Direktīvas 73/148 3. panta 2. punkts ļauj dalībvalstij šo tiesību izmantošanai izvirzīt priekšnoteikumu, ka ir saņemta vīza (kas ir definēta kā dalībvalsts piešķirts pilnvarojums vai pieņemts lēmums par ieceļošanu tās teritorijā) [16], tomēr tā ir atzinusi, ka šie paši noteikumi uzliek dalībvalstij pienākumu nodrošināt attiecīgajām personām visus vīzu saņemšanai vajadzīgos atvieglojumus. Dalībvalsts prakse nosūtīt atpakaļ uz robežu Kopienas pilsoņa laulāto — trešās valsts pilsoni, kurš mēģina ieceļot tās teritorijā bez derīgas personas identifikācijas kartes, pases vai vīzas, ja viņš var pierādīt savu identitāti un laulības saites un ja nav pierādījumu par to, ka viņš varētu radīt draudus sabiedriskajai kārtībai, drošībai vai veselībai, ir pretrunā tostarp Direktīvas 68/360 3. pantam un Direktīvas 73/148 3.

15 — Tas pats attiecas uz pakalpojumu sniedzēju ģimenes locekļiem, kurus es nepieminēšu, lai nepārslogotu pamata tekstu.

16 — Šī definīcija ir atrodama Padomes 1995. gada 25. septembra Regulā (EK) Nr. 2317/95, ar ko nosaka tās trešās valstis, kuru pilsoņiem ir vajadzīga vīza, lai šķērsotu dalībvalstu ārējās robežas (OV L 234, 1. lpp.).

pantam, skatot tos kopsakarā ar samērīguma principu [17]. Tiesa arī ir nospriedusi, ka Direktīvas 68/360 4. pants un Direktīvas 73/148 6. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstij nav tiesību atteikties izsniegt uzturēšanās atļauju un izdot izraidīšanas pavēli trešās valsts pilsonim, kurš var pierādīt savu identitāti un laulību ar dalībvalsts pilsoni, pamatojoties vienīgi uz to, ka viņš ir nelikumīgi ieceļojis attiecīgās dalībvalsts teritorijā [18].

40. Šis spriedums ir krasā pretrunā ar Tiesas spriedumu lietā *Akrich*, kurā tā piemēroja šauru nostāju. Šī lieta attiecās uz Marokas pilsoni, kurš nelikumīgi uzturējās Apvienotajā Karalistē, uzturēšanās laikā izdarīja vairākus kriminālnoziegumus un tika izraidīts. *Akrich* nelikumīgi atgriezās Apvienotajā Karalistē un apprecēja Lielbritānijas pilsoni. Nostrādājis Īrijā sešus mēnešus, pāris mēģināja atgriezties Apvienotajā Karalistē, izmantojot saskaņā ar Regulas Nr. 1612/68 10. pantu Kopienas darba ņēmēju laulātajiem piešķirtās tiesības atbilstoši Tiesas interpretācijai lietā *Singh* [19]. Šajā lietā Tiesa uzsvēra, ka Regula Nr. 1612/68 attiecas uz brīvu pārvietošanos tikai Kopienas teritorijas *iekšienē* un tajā nekas nav teikts par trešās valsts pilsoņa — Kopienas pilsoņa laulātā — ieceļošanu Kopienas teritorijā. Lai izmantotu Regulas Nr. 1612/68 10. pantā piešķirtās tiesības tādā situācijā kā pamata lietā, trešās valsts pilsonim ir likumīgi jāuzturas dalībvalstī brīdī, kad viņš pārceļas uz citu dalībvalsti, uz kuru pārceļas vai ir pārcēlies Savienības pilsonis [20].

41. Tomēr lietā Komisija/Spānija [21], kurā spriedums tika pieņemts vairāk nekā gadu vēlāk par spriedumu lietā *Akrich*, apskatot Spānijas prasības, kas trešās valsts pilsoņiem — pārceļojušo Kopienas pilsoņu ģimenes locekļiem — ir jāizpilda, pirms tie var pieprasīt uzturēšanās atļauju, Tiesa vēlreiz izmantoja spriedumā lietā *MRAX* piemēroto interpretāciju. Tā atkārtoja, ka ieceļošanas tiesības dalībvalsts teritorijā, kuras piešķirtas trešās valsts pilsonim, kas ir dalībvalsts pilsoņa laulātais, izriet tikai no ģimenes saiknēm. Tā secināja, ka prasība par uzturēšanās vīzu, kas noteikta Spānijas tiesiskajā regulējumā un kas vajadzīga, lai saņemtu uzturēšanās atļauju, un attiecīgi atteikums izsniegt šādu atļauju trešās valsts pilsonim, kas ir Kopienas pilsoņa ģimenes loceklis, ar pamatojumu, ka tam pēdējās dzīvesvietas Spānijas konsulātā bija jāpieprasa uzturēšanās vīza, ir pasākums, kas ir pretrunā Direktīvas 68/360, Direktīvas 73/148 un

17 — Spriedums lietā *MRAX*, minēts iepriekš 3. zemsvītras piezīmē (59.–62. punkts).

18 — *Ibidem*, 80. punkts.

19 — 1992. gada 7. jūlija spriedums lietā C-370/90 *Surinder Singh* (*Recueil*, I-4265. lpp.).

20 — Spriedums lietā *Akrich*, minēts iepriekš 2. zemsvītras piezīmē (49. un 50. punkts).

21 — Minēts iepriekš 12. zemsvītras piezīmē.

Direktīvas 90/365 noteikumiem [22]. Savā spriedumā Tiesa neatsaucās uz iepriekš minēto spriedumu lietā *Akrich*.

42. Tādējādi judikatūrā pastāv acīmredzamas pretrunas, kas izriet no atšķirīgas nostājas spriedumā lietā *MRAX* un spriedumā lietā Komisija/Spānija, no vienas puses, un spriedumā lietā *Akrich*, no otras puses. Faktiski tieši šī atšķirīgā nostāja pamudināja *Utlänningsnämnden* iesniegt Tiesai lūgumu prejudiciāla nolēmuma sniegšanai.

43. Lietā *Akrich* uzdotais pamatjautājums bija par to, vai šajā spriedumā minētais noteikums jāpiemēro tikai gadījumā, ja valsts iestādes konstatē, ka trešās valsts pilsonis nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā. Tas vedina domāt, ka noteikums tiek piemērots ne tikai gadījumā, kad persona uzturas likumīgi, bet arī tad, ja persona nelikumīgi atrodas dalībvalsts teritorijā. Šajā gadījumā, izmantojot pieeju lietā *MRAX*, ģimenes saites ar pārceļojušo ES pilsoni ir pietiekošs pamats tiesībām ieceļot un uzturēties dalībvalstī.

44. Šāda šaura lietas *Akrich* interpretācija varētu pamatoties uz sprieduma 50. punktu, kurā Tiesa skaidri ir norādījusi, ka šī principa piemērošana ir atkarīga no "tādas situācijas kā pamata prāvā" konteksta. Gluži pretējais tiek apgalvots šī sprieduma iepriekšējā punktā, kurā Tiesa nepārprotami ir noteikusi, ka atbilstošās Kopienas tiesību normas attiecas tikai uz brīvu pārvietošanos Kopienā un ka tās neregulē uzņemšanu Kopienas teritorijā.

45. Šo apsvērumu kontekstā var secināt, ka likumi to pašreizējā redakcijā attiecībā uz nosacījumiem, saskaņā ar kuriem trešās valsts pilsoņi — pārceļojušo ES pilsoņu ģimenes locekļi — var izmantot tiesības, kādas tiem piešķirtas ar Regulu Nr. 1612/68 un Direktīvu 73/148, nav pilnībā saskaņoti.

D — *Ģimenes dzīve un brīva pārvietošanās*

46. Izskatot trešās valsts pilsoņu — Savienības pilsoņu ģimenes locekļu — tiesības ieceļot un uzturēties dalībvalsts teritorijā, Tiesa savā judikatūrā īpašu vērību ir piešķīrusi ECTK 8. pantā garantētajai ģimenes dzīves aizsardzībai.

22 — *Ibidem*, 38. punkts.

47. Lietā *Carpenter*[23] Tiesai tika uzdots jautājums par Apvienotās Karalistes iestāžu lēmuma izraidīt Filipīnu pilsoni, kura bija palikusi [valstī] arī pēc viņas tūrisma vīzas derīguma termiņa beigām un kura pēc tam apprecējās ar Apvienotās Karalistes pilsoni, atbilstību Kopienas tiesību normām. Tā kā [Apvienotās Karalistes pilsonis] sniedza pakalpojumus citās dalībvalstīs, bet to darīja no savas izcelsmes valsts, Kārpentera [*Carpenter*] kundze nevarēja izmantot trešās valsts pilsoņiem — Kopienas pilsoņu laulātajiem — no Direktīvas 73/148 izrietošās tiesības. Tāpēc Tiesa pārbaudīja, vai laulātā uzturēšanās tiesības var izrietēt no Kopienas tiesību normu principiem vai citiem noteikumiem.

48. Konstatējot, ka Kārpentera kunga darbība atbilst EKL 49. panta noteikumiem, Tiesa secināja, ka "Kopienas likumdevējs ir atzinis dalībvalstu pilsoņu ģimenes dzīves aizsardzības nozīmi, lai atceltu šķēršļus Līgumā garantēto pamatbrīvību īstenošanai, kā tas it īpaši izriet no Padomes regulām un direktīvām par darba ņēmēju un pašnodarbināto personu brīvu pārvietošanos Kopienā"[24]. Tiesa tālāk konstatēja, ka "Kārpentera kunga un kundzes atšķiršana kaitētu viņu ģimenes dzīvei un tādējādi arī Kārpentera kunga izmantotās pamatbrīvības apstākļiem. Šī brīvība nevarētu pilnībā darboties, ja Kārpentera kungs tiktu atturēts no tās izmantošanas, izcelsmes valstij radot šķēršļus viņa sievai ieceļot un uzturēties [dalībvalstī]"[25].

49. Attiecībā uz jautājumu, vai šāds ierobežojums Kārpentera kunga brīvībai sniegt pakalpojumus ir attaisnojams, Tiesa nosprieda, ka lēmums par Kārpentera kundzes izraidīšanu ir iejaukšanās Kārpentera kunga tiesībās uz ģimenes dzīves neaizskaramību ECTK 8. panta izpratnē un ka tādējādi netiek nodrošināts samērīgs interešu līdzsvars. Tāpēc lēmums par Kārpentera kundzes izraidīšanu ir pārkāpums, kas nav samērīgs ar paredzēto mērķi[26].

50. Lietā *Akrich* Tiesa vispirms norādīja, ka trešās valsts pilsonis, kas ir brīvu pārvietošanos izmantojošā Savienības pilsoņa laulātais, bet kas laulātā izcelsmes dalībvalstī uzturas nelikumīgi, nevar atsaukties uz Regulas Nr. 1612/68 10. pantu, lai prasītu uzturēšanās tiesības šajā dalībvalstī. Tomēr Tiesa šajā spriedumā norādīja, ka gadījumā, ja laulība ir īsta, lemjot par trešās valsts pilsoņa ieceļošanu, neskatoties uz viņa nelikumīgo statusu saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību normām, ir jāņem vērā ECTK 8. pantā garantētās

23 — 2002. gada 11. jūlija spriedums lietā C-60/00 *Carpenter* (*Recueil*, I-6279. lpp.).

24 — *Ibidem*, 38. punkts.

25 — *Ibidem*, 39. punkts.

26 — *Ibidem*, 41., 43. un 45. punkts.

tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību. "Lai arī ECTK pati par sevi negarantē ārzemniekam tiesības ieceļot un uzturēties noteiktā valstī, personas izraidīšana no valsts, kurā dzīvo viņam tuvi ģimenes locekļi, var būt [ECTK] 8. panta 1. punktā garantēto tiesību uz ģimenes dzīves neaizskaramību pārkāpums. Šāda iejaukšanās, ja tā neatbilst šī panta 2. punktā minētajām prasībām, būtu [ECTK] pārkāpums [..]" [27]. Šajā lietā Tiesa izmantoja ierobežotāku pieeju nekā lietā *Carpenter*, atstājot šīs pārbaudes veikšanu valsts tiesas ziņā.

51. Visbeidzot es atsaukšos uz Tiesas spriedumiem lietās *MRAX* un Komisija/Spānija, kuros tā atkārtoja savus apsvērumus lietā *Carpenter*, proti, kā tas izriet it īpaši no Padomes regulām un direktīvām par darba ņēmēju un pašnodarbināto personu brīvu pārvietošanos Kopienā, Kopienas likumdevējs ir atzinis dalībvalstu pilsoņu ģimenes dzīves aizsardzības nozīmi, lai atceltu šķēršļus Līgumā garantēto pamatbrīvību īstenošanai [28].

52. Tā kā judikatūra, kā es secināju iepriekšējā sadaļā, nav pilnībā saskaņota attiecībā uz trešās valsts pilsoņiem — pārceļojušo Kopienas pilsoņu ģimenes locekļiem — piemērojamām tiesību normām, iepriekšējie apsvērumi papildus liek domāt, ka šo lietu iznākumu lielā mērā nosaka katras lietas īpašie apstākļi. Tādā jomā kā imigrācija, kur kompetentu iestāžu pieņemtie lēmumi būtiski ietekmē personu dzīvi, tomēr pastāv ievērojama nepieciešamība ieviest skaidrību attiecībā uz tiesību apjomu un iespēju prognozēt veidu, kā tiks piemērotas tiesību normas. Lai ieviestu lielāku pārskatāmību un veicinātu tiesisko paļāvību, ir nepieciešama sistemātiskāka un strukturētāka pieeja atbilstošo Kopienas tiesību normu interpretācijai un piemērošanai.

E — *Jaunās Kopienu tiesību normas*

53. Lai arī tām nav tiešas būtiskas nozīmes šajā lietā, jo tās neattiecas uz šīs lietas *ratione temporis*, tomēr ir lietderīgi atsaukties uz jaunākajām Kopienas tiesību normām attiecībā uz trešās valsts pilsoņa tiesībām uzturēties dalībvalsts teritorijā. Atbilstošās direktīvas attiecas gan uz iekšējiem, gan

27 — Spriedums lietā *Akrich*, minēts iepriekš 2. zemsvītras piezīmē, 59. punkts.

28 — Spriedumi lietā *MRAX*, minēts iepriekš 3. zemsvītras piezīmē (53. punkts) un lietā Komisija/Spānija, minēts iepriekš 12. zemsvītras piezīmē (26. punkts).

ārējiem personu brīvas pārvietošanās komponentiem.

54. Pamatojoties uz EKL 12., 18., 40., 44. un 52. pantu, Eiropas Parlaments un Padome 2004. gada 29. aprīlī pieņēma jaunu direktīvu par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, kura aizstāj visas pastāvošās direktīvas šajā jomā [29]. Šī direktīva kodificē un groza pastāvošos Kopienas dokumentus, ņemot vērā Tiesas judikatūrā sniegto šo aktu interpretāciju. Līdzīgi Regulas Nr. 1612/68 10. pantam un Direktīvas 73/148 1. panta 1. punktam ar Direktīvas 2004/38 5. panta 1. un 2. punktu Savienības pilsoņu ģimenes locekļiem, kuri nav dalībvalsts pilsoņi, tiek piešķirtas tiesības ieceļot dalībvalstī ar nosacījumu, ka viņiem ir derīga pase un ieceļošanas vīza saskaņā ar Padomes 2001. gada 15. marta Regulu Nr. 539/2001, ar ko izveido to trešo valstu sarakstu, kuru pilsoņiem, šķērsojot dalībvalstu ārējās robežas, ir jābūt vīzām, kā arī to trešo valstu sarakstu, uz kuru pilsoņiem šī prasība neattiecas (OV L 81, 1. lpp.), vai attiecīgā gadījumā — saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Saskaņā ar Direktīvas 2004/38 7. panta 2. punktu Savienības pilsoņa ģimenes locekļiem, kuri nav dalībvalsts pilsoņi, ir tiesības uzturēties ilgāk nekā trīs mēnešus, ja Savienības pilsonis atbilst direktīvas 7. panta 1. punktā minētajiem nosacījumiem [30].

55. Divas citas direktīvas attiecībā uz trešo valstu pilsoņu tiesībām tika pieņemtas, pamatojoties uz EKL 63. pantu, proti, Direktīva 2003/86/EEK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos [31] un Direktīva 2003/109/EEK par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji [32].

56. Tikai pirmā no šīm direktīvām būtiski, lai gan netieši ietekmē šo lietu, jo tā attiecas tikai uz trešās valsts pilsoņa, kurš jau likumīgi uzturas dalībvalstī ("apgādnieks"), apvienošanos ar saviem ģimenes locekļiem un skaidri neattiecas uz Savienības pilsoņa ģimenes locekļiem (direktīvas 3. panta 3. punkts). Direktīvas 2003/86 4. panta 1. punkts uzliek dalībvalstīm pienākumu atļaut iebraukt un uzturēties apgādnieka nepilngadīgajiem bērniem, ievērojot noteiktus nosacījumus attiecībā uz sabiedrisko kārtību, sabiedrisko drošību un sabiedrības

29 — Minēts iepriekš 7. zemsvītras piezīmē.

30 — Šie nosacījumi ir tādi, ka Savienības pilsoņi a) ir darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas uzņemošajā dalībvalstī, b) tiem ir pietiekami līdzekļi sevis nodrošināšanai, to ģimenes locekļi to uzturēšanās laikā nekļūs par slogu uzņemošās dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmai, un tiem ir visaptveroša veselības apdrošināšanas polise uzņemošajā dalībvalstī vai c) tie ir uzņemti privātā vai valsts iestādē [..] ar pamatmērķi nokārtot studiju kursu, ieskaitot profesionālo apmācību. Papildus Savienības pilsoņiem ir jābūt visaptverošai veselības apdrošināšanas polisei uzņemošajā dalībvalstī, un tiem jāapliecina attiecīgajai valsts iestādei, ka [..] tiem ir pietiekami līdzekļi sevis nodrošināšanai un to ģimenes locekļi to uzturēšanās laikā nekļūs par slogu uzņemošās dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmai.

31 — Padomes 2003. gada 22. septembra Direktīva 2003/86/EEK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (OV L 251, 12. lpp.).

32 — Padomes 2003. gada 25. novembra Direktīva 2003/109/EEK par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji (OV L 16, 44. lpp.).

veselību, kā arī attiecībā uz apgādnieka spēju, īsi sakot, nodrošināt attiecīgos ģimenes locekļus. Tomēr, kaut arī dalībvalstīm nav pienākuma, tās var atļaut ieceļot citiem ģimenes locekļiem, ieskaitot apgādnieka pirmās pakāpes radiniekus taisnā augšupējā līnijā vai viņa vai viņas laulāto, ja tie ir atkarīgi no apgādnieka un nesaņem pienācīgu ģimenes atbalstu izcelsmes valstī (4. panta 2. punkta a) apakšpunkts). Direktīvas 5. pantā ir arī noteikta procedūra, kādā jāiesniedz un detalizēti jāizskata pieteikumi par apgādnieku ģimenes locekļu ieceļošanu. Principā pieteikumi ir jāiesniedz un jāizskata laikā, kamēr ģimenes locekļi vēl dzīvo ārpus attiecīgās dalībvalsts teritorijas, lai arī dalībvalsts noteiktos apstākļos var atkāpties no šī [nosacījuma] (5. panta 3. punkts). Šī direktīva valsts tiesību normās bija jātransponē līdz 2005. gada 3. oktobrim.

57. Agrāko un jauno Kopienas dokumentu kontekstā var izšķirt trīs faktiskas situācijas, kuras, lai arī no trešās valsts pilsoņa viedokļa varētu nebūt nozīmīgas, nosaka viņa situācijai piemērojamās tiesību normas un tāpēc arī viņa iespējas ieceļot dalībvalsts teritorijā no valsts, kas nav dalībvalsts, un vēlāk — iegūt uzturēšanās tiesības. Pirmkārt, trešās valsts pilsonis var būt radinieks dalībvalsts pilsonim, kurš nav izmantojis savas tiesības brīvi pārceļot uz citu dalībvalsti. Otrkārt, trešās valsts pilsonis var būt radinieks dalībvalsts pilsonim, kurš ir izmantojis savas tiesības brīvi pārcelties uz citu dalībvalsti. Treškārt, trešās valsts pilsonis var būt radinieks citas trešās valsts pilsonim, kurš likumīgi dzīvo Savienības dalībvalstī.

58. Ja pirmajā minētajā situācijā trešās valsts pilsonis vēlas iekļūt dalībvalstī no valsts, kas atrodas ārpus Kopienas teritorijas, ir skaidrs, ka tiek piemērotas valsts imigrācijas tiesību normas un nav pamata piemērot Kopienas tiesību normas. Tas nozīmē, ka attiecīgā persona var tikt pakļauta iepriekšējai individuālai izvērtēšanai.

59. Trešajā minētajā situācijā kopš 2005. gada 3. oktobra trešās valsts pilsoņa tiesības ir noteiktas Direktīvā 2003/86. Pirms šī datuma tika piemērotas valsts imigrācijas tiesību normas. Kā tika norādīts iepriekš, ņemot vērā šajā lietā iesaistītās ģimenes attiecības, saskaņā ar šo direktīvu dalībvalstīm ir tiesības lemt par to, vai tās ļaus vai neļaus ieceļot un uzturēties apgādībā esošiem pirmās pakāpes radiniekiem taisnā augšupējā līnijā. Direktīva arī paredz pieteicēja — trešās valsts pilsoņa — individuālo apstākļu pārbaudi.

60. Otrā minētā situācija ir tāda pati, kāda tiek apskatīta šajā lietā, un, kā tas norādīts iepriekš 38.–40. punktā, ir iespējamas divas pieejas. Ja trešās valsts pilsonim ir no Direktīvas 73/148 tieši izrietošas uzturēšanās tiesības, uz viņu neattieksies valsts imigrācijas iestāžu veiktā individuālā izvērtēšana. Saskaņā ar spriedumu lietā *MRAX* šajā gadījumā ģimenes radniecība būs noteicošā uzturēšanās tiesību [noteikšanai]. Ja, no otras puses, lieta tiktu apskatīta saskaņā ar spriedumu lietā *Akrich*, ka trešās valsts pilsonim jau ir likumīgi jādzīvo dalībvalstī, pirms viņš var izmantot Direktīvā 73/148 noteiktās tiesības, tas nozīmētu, ka šai situācijai atkal tiek piemērotas valsts imigrācijas tiesību normas.

61. No šī īsā kopsavilkuma izriet, ka plaša Direktīvas 73/148 interpretācija otrajā situācijā radītu privileģētu trešās valsts pilsoņu grupu. Ja šīs personas ir Kopienas pilsoņa, kurš ir izmantojis savas tiesības pārceļot uz citu dalībvalsti, radinieki, uz tām neattiecas valsts imigrācijas tiesību normās noteiktās ieceļošanas un uzturēšanās prasības. Citās situācijās tas tā nav. Pieņemot, ka no trešās personas pilsoņa viedokļa ģimenes radniecība trijās faktiskajās situācijās pati par sevi ir salīdzināma un vienīgā atšķirība starp šīm situācijām ir [apstāklis], ka radinieks — dalībvalsts pilsonis — ir pārcēlies uz citu dalībvalsti, atšķirīgai attieksmei, kas izriet no tā, ko esmu nosaucis par plašu Direktīvas 73/148 interpretāciju, ir nepieciešams attaisnojums.

F — *Trešo valstu pilsoņu — Kopienas pilsoņu ģimenes locekļu — uzņemšana un uzturēšanās: tuvināšanās sistemātiskai pieejai*

62. Iepriekš 52. punktā esmu norādījis, ka ir nepieciešama sistemātiskāka pieeja Kopienas tiesību normu interpretācijai par trešo valstu pilsoņu — ģimenes locekļu — uzņemšanu dalībvalstu teritorijā no valstīm ārpus Kopienas teritorijas un viņu tiesībām dzīvot kopā ar Kopienas pilsoņiem. Pretrunas judikatūrā rada tiesisku neskaidrību attiecīgajiem trešo valstu pilsoņiem un šaubas valsts iestādēm, kuras ir atbildīgas par šo normu piemērošanu. Faktiski judikatūra tās pašreizējā redakcijā pat rada trešo valstu pilsoņu grupu nevienlīdzību, kam nav nekāda attaisnojuma. Judikatūra arī ietekmē valsts kompetenci imigrācijas politikas jomā, jo tā ļauj noteiktai trešo valstu pilsoņu grupai ieceļot un uzturēties dalībvalstī, iepriekš individuāli neizvērtējot to situāciju.

63. Interpretējot sekundārās Kopienu tiesību normas, manuprāt, ir būtiski kā galveno principu ievērot kompetenču sadalījumu starp Kopienu un dalībvalstīm, kā tas noteikts Līgumā. Daļa no Tiesas pienākuma, kā tas noteikts EKL 220. pantā, ir ne tikai nodrošināt Kopienas tiesību normu efektivitāti, bet arī ievērot un aizsargāt Līgumā noteiktās dalībvalstu tiesības. Tas ne tikai negatīvā nozīmē attiecas uz Kopienas kompetences noteikšanu *vis-à-vis* dalībvalstu [kompetenci], bet arī pozitīvākā nozīmē attiecas uz iespēju nodrošināt, ka šo valstu kompetence tiek efektīvi izmantota.

64. No pašreizējās situācijas ir skaidrs, ka personu brīva pārvietošanās Kopienā kā viens no iekšējā tirgus stūrakmeņiem pilnībā ir Kopienas kompetencē. Vienlīdz skaidrs ir tas, ka noteikumi par imigrāciju ārpus Savienības ārējām robežām, tiktāl, ciktāl pilnībā nav veikta tiesību saskaņošana saskaņā ar Līguma IV sadaļu, ir dalībvalstu kompetencē. Es atsaucos uz iepriekš minēto 30. un turpmākajiem punktiem.

65. Tiesas spriedums lietā *Akrich* par to, ka Regula Nr. 1612/68 "attiecas uz brīvu pārvietošanos tikai Kopienā" un "tajā nekas nav teikts par trešās valsts pilsoņa — Kopienas pilsoņa laulātā — ieceļošanu Kopienas teritorijā" [33], pilnībā atbilst šim kompetences sadalījumam starp Kopienu un dalībvalstīm. Tā kā Direktīvai 73/148 attiecībā uz dažādām personu kategorijām ir tādi paši mērķi kā Regulai Nr. 1612/68, tas pats ir jāattiecina uz šo direktīvu. Fakts, ka direktīvas piemērošanas joma ir līdzīgi, lai arī netieši ierobežota, tika atzīts Tiesas spriedumā lietā *Carpenter*, kurā tā nosprieda, ka "gan no tās mērķiem, gan satura izriet, ka direktīva regulē apstākļus, kuros dalībvalsts pilsonis un 1. panta c) un d) punktā minētās personas var atstāt pilsoņa dalībvalsts izcelsmes valsti un ieceļot un dzīvot citā dalībvalstī kāda no 1. panta a) un b) punktā minētajiem iemesliem dēļ un uz laiku, kas noteikts 4. panta 1. vai 2. punktā" [34].

66. Fakts, ka Regulā Nr. 1612/68 un Direktīvā 73/148 "nekas nav teikts" par trešās valsts pilsoņa pirmo uzņemšanu Kopienas teritorijā, nenozīmē, ka šie dokumenti attiecībā uz šo jautājumu ir neitrāli. Šāds Tiesas secinājums nenozīmē, ka pastāv vakuums, kuru var aizpildīt, plaši interpretējot šos

33 — Spriedums lietā *Akrich*, minēts iepriekš 2. zemsvītras piezīmē (49. punkts).

34 — Spriedums lietā *Carpenter*, minēts iepriekš 23. zemsvītras piezīmē (35. punkts).

dokumentus. Tas var vienīgi nozīmēt, ka saskaņā ar Līgumā noteikto kompetenču sadalījumu pirmā šo personu uzņemšana ir dalībvalstu kompetencē, pieņemot lēmumu saskaņā ar to imigrācijas tiesību normām. Tas noteikti nozīmē, ka būtībā, kā Tiesa nospriedusi lietā *Akrich*, lai izmantotu šādiem trešās valsts pilsoņiem Kopienu dokumentos piešķirtās tiesības, trešās valsts pilsonim — ģimenes loceklim — ir likumīgi jāuzturas dalībvalstī brīdī, kad viņš pārceļas uz citu dalībvalsti, uz kuru pārceļas vai ir pārcēlies Savienības pilsonis [35].

67. Ja tiktu pieņemts, ka trešās valsts pilsoņiem, kuri vēl likumīgi nedzīvo dalībvalstī un kuri vēlas pievienoties brīvas pārvietošanās tiesības izmantojušam dalībvalsts pilsonim, automātiski ir tiesības ieceļot un uzturēties uzņemošajā dalībvalstī, pamatojoties vienīgi uz ģimenes saiknēm, bez jebkādas iejaukšanās no šīs dalībvalsts puses, tas viņiem ļautu apiet valsts imigrācijas tiesību normas. Šāda pieeja tāpēc vājinātu dalībvalstu tiesības kontrolēt imigrāciju uz to ārējās robežas.

35 — Spriedums lietā *Akrich*, minēts ieprieks 2. zemsvītras piezīmē (50. punkts).

68. No Kopienas dokumentiem par brīvu pārvietošanos Kopienā var secināt, ka šajos dokumentos noteiktās trešās valsts ģimenes locekļiem piešķirtās tiesības nav beznosacījuma tiesības.

69. Regula Nr. 1612/68 un Direktīva 73/148 tika pieņemtas, lai īstenotu attiecīgi EKL 39. un 43. pantu. Abu dokumentu mērķis ir atcelt šķēršļus dalībvalstu pilsoņiem, kas izmanto to šajos Līguma punktos noteiktās tiesības, pārceļojot uz citām dalībvalstīm kā darba ņēmējiem, pašnodarbinātām personām vai pakalpojumu sniedzējiem. Šādi šķēršļi ietver iespējamās sekas, piemērojot valsts imigrācijas tiesību normas galveno tiesību turētāja ģimenes locekļiem, it īpaši gadījumā, ja šiem ģimenes locekļiem nav dalībvalsts pilsonības. Ja šiem ģimenes locekļiem netiks garantēta ieceļošana un uzņemšana citā dalībvalstī, Kopienas darba ņēmēji vai pašnodarbinātās personas tiks atturētas izmantot viņiem Līgumā paredzētās tiesības. Papildus Kopienas darba ņēmēja vai pašnodarbinātās personas tiesībām viņiem ir arī tiesības pārcelties un dzīvot dalībvalstī, kurā tiek veikta saimnieciskā darbība.

70. Ņemot vērā šo Kopienas dokumentu primāro mērķi novērst tādus jebkāda veida valsts noteikumos [ietvertus] šķēršļus ieceļošanai un dzīvošanai valstī, kas var atturēt

dalībvalsts pilsoni pārcelties uz citu dalībvalsti saimniecisku iemeslu dēļ, ir apstrīdami, ka ir jāņem vērā ģimenes situācija brīdī, kad Kopienas pilsonis nolemj pārcelties uz citu dalībvalsti. Tiklīdz šāda persona ir pārcēlusies un apmetusies citā dalībvalstī, rodas jauna situācija, kurā viņas tiesiskajam stāvoklim ir jābūt salīdzināmam ar uzņēmējas dalībvalsts pilsoņu, kuri nav izmantojuši to pārvietošanās brīvību, tiesisko stāvokli. Ja šīs pēdējās grupas persona vēlas, lai tai pievienojas trešās valsts pilsonis — ģimenes loceklis, kura izcelsme ir valstī ārpus Kopienas, šāds ģimenes loceklis jāuzņem saskaņā ar valsts imigrācijas tiesību normu noteikumiem. Tas pats jāpiemēro attiecībā uz pilsoni, kas jau ir izmantojis savu pārvietošanās brīvību un acīmredzami nav ticis atturēts no šo tiesību izmantošanas tādu iemeslu dēļ, kas attiecas uz trešās valsts pilsoņu — ģimenes locekļu neuzņemšanu. Citiem vārdiem sakot, nevar apgalvot, ka saskaņā ar Kopienas tiesību normām pastāv nepārtrauktas tiesības, ka dalībvalstu pilsoņiem var pievienoties to radinieki, kuru izcelsme ir valstī ārpus Kopienas. Šajā sakarā es neuzskatu, ka Regulas Nr. 1612/68 10. pants un Direktīvas 73/148 1. panta 1. punkts ir jāuzskata par dokumentiem, lai *ex post facto* notiktu ģimenes apvienošanās starp dalībvalstu pilsoņiem un to radiniekiem, kuru izcelsme ir valstī ārpus Kopienas.

71. Komisija uzskata, ka gadījumā, ja trešās valsts ģimenes loceklis vēlas pievienoties Kopienas pilsonim uzņemošajā dalībvalstī, ieceļojot no valsts ārpus Kopienas, prasība, ka viņam jāsaņem Kopienas pilsoņa izcelsmes valsts uzturēšanās atļauja, būtu ierobežojums Kopienas pilsoņa tiesībām brīvi pārvietoties Kopienā. Papildus faktam, ka tādā situācijā kā pamata lietā prasība likumīgi uzturēties [valstī] nozīmē, ka ģimenes loceklim saskaņā ar valsts imigrācijas tiesību normām ir jāsaņem atļauja uzturēties uzņemošajā dalībvalstī, nevar piekrist tam, ka noteikums, uz kuru atsaucas Komisija, obligāti ietver ierobežojumu Kopienas pilsoņa tiesībām pārcelties uz citu valsti. Šāds ierobežojums pastāvētu tad, ja noteikuma sekas būtu tiesību zaudēšana. Tomēr, ja šāda, t.i., ģimenes locekļa, pievienošanās tiesības nav pastāvējušas brīdī, kad tika realizētas brīvas pārvietošanās tiesības, loģiski izriet, ka nevar rasties jautājums par tiesību zaudēšanu, kā rezultātā tiek ierobežota brīva pārvietošanās.

72. Ir jāpiebilst, ka, lai gan ir skaidrs, ka Regulas Nr. 1612/68 10. panta un Direktīvas 73/148 1. panta 1. punkta *iedarbība nozīmē* ģimenes dzīves aizsardzību, manuprāt, nevar teikt, ka tas ir šo normu mērķis. Lietā *Carpenter* un vēlāk lietā *MRAX* Tiesa ir nospriedusi, ka, pieņemot šīs regulas un direktīvas, "Kopienas likumdevējs ir atzinis dalībvalstu pilsoņu ģimenes dzīves aizsardzības nozīmi, lai atceltu šķēršļus Līgumā

garantēto pamatbrīvību īstenošanai" [36]. Skatot tās kontekstā ar laiku, kad šie dokumenti tika pieņemti, tas bija netiešs un, labākajā gadījumā, sekundārs apsvērums. Nedz Regulas Nr. 1612/68, nedz Direktīvas 73/148 preambulā nav atsauces uz ECTK 8. pantu, tās nav arī jaunajā Direktīvā 2004/38. Pēdējā tikai vispārējā nozīmē veikta atsauce uz ECTK ievērošanu [37]. Turpretī ģimenes atkalapvienošanās direktīvā tās primāro mērķu dēļ skaidri ietverta atsauce uz ECTK 8. pantu [38]. Tāpēc es neuzskatu, ka ģimenes dzīves aizsardzību var izmantot kā vadlīniju Regulas Nr. 1612/68 un Direktīvas 73/148 atbilstošo normu apjoma un satura interpretācijai.

73. Tādējādi ir svarīgi noteikt ECTK 8. panta lomu šajā kontekstā. Līguma par Eiropas Savienību 6. panta 2. punktā paredzēts, ka Savienība kā Kopienu tiesību vispārēju principu ievēro pamattiesības, ko nodrošina [ECTK] un kas izriet no dalībvalstu kopīgajām konstitucionālajām tradīcijām. Šī norma ir paredzēta pašai Savienībai un attiecas uz dalībvalstīm tikai tad, ja tās īsteno Kopienas tiesību normas un Savienības aktus, kā tas paredzēts Līguma par Konstitūciju Eiropai II-111. panta 1. punktā [39]. Ciktāl dalībvalstis darbojas ārpus Kopienas tiesību normām, piemēram, gadījumā, ja tās pieņem lēmumu par trešo valstu pilsoņu uzņemšanu savā teritorijā, tām arī ECTK 8. pantā tām noteiktie pienākumi ir jāievēro nevis kā Kopienas tiesību normu jautājums, bet gan kā ECTK parakstītājai. Attiecībā uz šo jautājumu es uzskatu, ka Tiesas spriedums lietā *Carpenter* ir strīdīgs, jo tajā lietas apstākļiem faktiski piemērots ECTK 8. pants.

74. Visbeidzot, kā es jau norādīju 61. punktā, ļaujot trešās valsts pilsoņiem, kuri vēl nav uzņemti dalībvalsts teritorijā un kuriem ir ģimenes saiknes ar dalībvalsts pilsoni, ieceļot un dzīvot pārceļojušā Kopienas pilsoņa uzņemošajā dalībvalstī, pamatojoties vienīgi uz ģimenes saiknēm, rada nevienlīdzību ar trešās valsts pilsoņiem, kuri vēlas pievienoties ģimenes loceklim — dalībvalsts pilsonim, kurš nav pārceļojis Kopienā, vai ģimenes loceklim, kurš ir trešās valsts pilsonis un kurš jau likumīgi uzturas dalībvalstī. Abos šajos pēdējos gadījumos trešās valsts pilsoņi tiek individuāli izvērtēti pirms to uzņemšanas

36 — Spriedums lietā *Carpenter*, minēts iepriekš 22. zemsvītras piezīmē (38. punkts) un spriedums lietā *MRAX*, minēts iepriekš 3. zemsvītras piezīmē (53. punkts).

37 — Skat. Direktīvas 2004/38 preambulas 31. apsvērumu.

38 — Skat. Direktīvas 2003/86 preambulas otro apsvērumu.

39 — OV 2004, C 310.

[valstī], lai gan pirmajā gadījumā minētais ģimenes loceklis netiek [izvērtēts]. Šādai atšķirīgai attieksmei nav attaisnojuma.

75. Pat ja pastāvētu pilnīga to noteikumu, kas tiek piemēroti trešās valsts pilsoņu uzņemšanai uz Kopienas ārējām robežām, saskaņošana un ja noteiktām personu kategorijām tiktu ļauts ieceļot un uzturēties dalībvalsts teritorijā, pamatojoties uz ģimenes saiknēm ar Kopienas pilsoni, kurš ir izmantojis savas brīvas pārvietošanās tiesības, tiktu vājināta šo kopējo noteikumu efektivitāte un veicināta to ļaunprātīga izmantošana līdzīgi tam kā lietā *Akrich*. Būtu gan patvaļīgi, gan netaisnīgi noteikt, ka tiesības uzturēties ir atkarīgas tikai no tā, ka dalībvalsts pilsonis ir pārcēlies uz citu dalībvalsti, jo tas radītu nevienlīdzīgu attieksmi pret tiem Kopienas pilsoņiem, kuri nav izmantojuši šīs tiesības, un attiecībā uz trešās valsts pilsoņiem, kuriem nav priekšrocības būt pārceļojušā Kopienas pilsoņa radiniekiem.

76. Atbilstoši šai nostājai tālāk ir jāapskata, kas ir "likumīga uzturēšanās" dalībvalstī. Šajā stadijā kritēriji, saskaņā ar kuriem to varētu noteikt, nav saskaņoti. Joprojām dalībvalstu ziņā ir noteikt, kad trešās valsts pilsonis "likumīgi uzturas" to teritorijā. Tomēr, lai gan tas pats par sevi nav Kopienas jēdziens, ir jānosaka jēdziena "likumīgi uzturēties" pamatīpašības.

77. "Likumīgi uzturēties" dalībvalsts teritorijā nozīmē, ka 1) tas notiek saskaņā ar trešās valsts pilsoņa pieteikumu, 2) dalībvalsts iestādēm pieņemot skaidru lēmumu [šajā sakarā], 3) pamatojoties uz individuālu izvērtējumu, 4) atļaujot pieteicējam ieceļot un apmesties tās teritorijā 5) ilgāku laika periodu. Šāda izvērtējuma rezultātā "likumīga uzturēšanās" nav iespējama, ja lēmums skaidri un acīmredzami ļauj uzturēties īsu laika periodu vai ja tas ir ierobežots ar noteiktu mērķi. Ja šīs atļaujas tiktu uzskatītas par pietiekošu pamatu ilgtermiņa vai pastāvīgas uzturēšanās [tiesībām], tas būtu pretrunā ar šādu atļauju funkciju.

78. Meklējot vadlīnijas attiecībā uz "likumīgas uzturēšanās" jēdziena saturu, tās ir atrodamas Direktīvas 2003/86 3. pantā, kurā apgādniekam, kas saskaņā ar 2. panta c) apakšpunktu ir "trešās valsts pilsonis, kas likumīgi uzturas dalībvalstī", ir noteiktas tiesības iesniegt pieteikumu par apvienošanos ar noteiktiem savas ģimenes locekļiem, ja viņam ir uzturēšanās atļauja, kas izsniegta uz vienu gadu vai ilgāk, un viņam ir pamatotas cerības saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

79. No šāda viedokļa vīza, kas piešķirta uz trim mēnešiem, vai atļauja uzturēties uz

laiku, kamēr tiek izskatīts pieteikums uzturēšanās atļaujas saņemšanai, nav pietiekoši "likumīga uzturēšanās", lai varētu pieprasīt ar Regulu Nr. 1612/68 un Direktīvu 73/148 trešās valsts pilsoņiem — ģimenes locekļiem piešķirtās tiesības.

VII — Atbildes uz prejudiciālajiem jautājumiem

80. Iepriekš minētie apsvērumi liek secināt, ka, ņemot par atskaites punktu kompetenču sadalījumu starp Kopienu un dalībvalstīm personu brīvas pārvietošanās jomā, Regulā Nr. 1612/68 un Direktīvā 73/148 piešķirtās tiesības trešās valsts pilsoņiem, kuri ir ģimenes locekļi pilsonim, kurš vēlas vai ir jau izmantojis savas tiesības pārceļot uz citu dalībvalsti saimnieciskas darbības veikšanai, šīs personas var izmantot tikai tad, ja tās ir uzņemtas dalībvalsts teritorijā saskaņā ar [šīs valsts] imigrācijas tiesību normām. Pieņemot lēmumus šajā sakarā, dalībvalstīm ECTK 8. pantā tām noteiktie pienākumi ir jāievēro nevis kā Kopienas tiesību normu pienākums, bet gan kā ECTK parakstītājām.

A — *Pirmā prejudiciālā jautājuma a)–d) apakšpunkts*

82. Lai arī pirmais *Utlänningsnämnden* uzdotais jautājums attiecas gan uz Regulas Nr. 1612/68 10. pantu, gan Direktīvu 73/148, no lietas faktiskajiem apstākļiem ir skaidrs, ka tikai pēdējā attiecas uz šo lietu.

83. Pirmajā jautājumā ir runa par pamata jautājumiem, kuri visi jau ir kopumā apskatīti iepriekšējā šo secinājumu sadaļā. Tas nozīmē, ka īsumā var atbildēt uz pirmo jautājumu.

81. Tikai tad, ja tiks piemērota šī skaidri noteiktā norobežojošā šķirtne starp Kopienas un valsts kompetenci, būs iespējams noteikt tiesību apmēru, kāds trešās valsts pilsoņiem — pārceļojušo Kopienas pilsoņu ģimenes locekļiem — piešķirts ar Regulu Nr. 1612/68 un Direktīvu 73/148, izvairīties no šīs neskaidrības Kopienas tiesību normu un valsts imigrācijas tiesību normu kompetences izmantošanā un garantēt vienādu attieksmi pret visiem trešās valsts pilsoņiem — Kopienas pilsoņu ģimenes locekļiem, kuri ieceļo Kopienā.

84. Ir jāatgādina, ka pirmā no šīm problēmām (pirmā jautājuma a) apakšpunkts) ir, vai, ņemot vērā Tiesas spriedumu lietā

Akrich, trešās valsts pilsonis, kurš ir radinieks Savienības pilsonim — pašnodarbinātai personai citā dalībvalstī, kurā viņš nav pilsonis, var pieprasīt pastāvīgās uzturēšanās tiesības uzņemošajā dalībvalstī tikai tad, ja viņš jau likumīgi uzturas Kopienā.

85. 62. un turpmākajos punktos norādīto iemeslu dēļ ir skaidrs, ka mans viedoklis ir tāds, ka Direktīvas 73/148 1. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka Savienības pilsoņa ģimenes locekļa — trešās valsts pilsoņa — pastāvīgas dzīvesvietas tiesības ir atkarīgas no tā, vai trešās valsts pilsonis likumīgi uzturas Kopienā. Tas nozīmē, ka spriedumā lietā *Akrich* minēto noteikumu es piemēroju kā vispārīgu [noteikumu].

86. Otrais jautājums, kas uzdots pirmā prejudiciālā jautājuma b) apakšpunktā, attiecas uz to, vai "likumīgas uzturēšanās" prasības priekšnoteikums ir tāds, ka Savienības pilsoņa ģimenes loceklim, kas ir trešās valsts pilsonis, ir jābūt derīgai uzturēšanās atļaujai, kas viņam atļauj vai kas viņam varētu atļaut uzturēties vienā no dalībvalstīm. Ja nē, vai pietiek ar uzturēšanās atļauju, kas piešķirta uz cita pamata īsākam vai garākam periodam, vai arī pietiek ar to, ka ir derīga vīza.

87. Kā esmu norādījis 76.–79. punktā, "likumīgas uzturēšanās" prasība nozīmē, ka trešās valsts pilsonis ir uzņemts dalībvalsts teritorijā uz ilgāku laika periodu tādējādi, ka viņam ir cerība iegūt pastāvīgās uzturēšanās statusu. No Direktīvas 2003/86 3. panta var secināt, ka viena gada periods ir pietiekoši ilgs laiks [šī noteikuma izpildei]. Ja atļauja ieceļot dalībvalsts teritorijā ir ierobežota ar īsāku laika posmu vai tā ir izsniegta noteiktam mērķim, piemēram, kā tūrisma vīza, to nevar uzskatīt par likumīgu uzturēšanos.

88. Trešais jautājums, kas ir uzdots *Utlänningsnämnden* pirmā jautājuma c) un d) apakšpunktā, ir šāds: ja Savienības pilsoņa ģimenes loceklim, kas ir trešās valsts pilsonis, tiek atteikts piešķirt pastāvīgās uzturēšanās atļauju dalībvalstī, kurā dzīvo Savienības pilsonis, vai ja [trešās valsts pilsonis] tiek izraidīts no šīs dalībvalsts, vai tādējādi tiek ierobežotas Savienības pilsoņa tiesības veikt uzņēmējdarbību atbilstoši EKL 43. pantam?

89. EKL 43. pantā ir ietverta prasība novērst ierobežojumus brīvībai veikt uzņēmējdarbību. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru par tādiem jāuzskata visi pasākumi, kas aizliedz, aptur vai padara mazāk pievilcīgu šīs brīvības

izmantošanu [40]. Direktīvā 73/148 paredzēti nosacījumi par dalībvalstu pilsoņu un to ģimenes locekļu pārvietošanos un uzturēšanos Kopienā neatkarīgi no to pilsonības. Ciktāl valsts pasākumi attiecībā uz šo personu uzturēšanos var tikt uzskatīti par ierobežojumiem EKL 43. panta izpratnē, tie vispirms ir jāapskata Direktīvas 73/148 kontekstā.

90. Kā minēts šo secinājumu 69. un 70. punktā, šīs direktīvas galvenais mērķis ir novērst jebkurus no valsts ieceļošanas un uzturēšanās prasībām izrietošus šķēršļus, kas varētu atturēt dalībvalsts pilsoni pārceļot uz citu dalībvalsti saimnieciskās darbības veikšanai [šajā dalībvalstī]. Tiklīdz ir izmantota EKL 43. pantā paredzētā brīvība, jebkuram lēmumam par ģimenes locekļu — trešās valsts pilsoņu — uzturēšanās statusu, kas nebija paredzams brīdī, kad notika pārcelšanās uz uzņemošo dalībvalsti, jau pēc būtības nevar būt atturoša iedarbība un tāpēc to nevar uzskatīt par ierobežojumu EKL 43. panta izpratnē.

91. Pieņemot šādus lēmumus, valsts iestādēm acīmredzami ir jāpilda pienākumi saskaņā ar ECTK 8. pantu. Tomēr izvērtējums ir valsts tiesu kompetencē.

B — *Otrā jautājumi a) un b) apakšpunkts*

92. Otrā jautājuma pirmās daļas mērķis ir noskaidrot, vai Direktīvas 73/148/EEK 1. panta 1. punkta d) apakšpunktā minētais "apgādībā esamības" jēdziens ir interpretējams tādējādi, ka trešās valsts pilsonis — Savienības pilsoņa radinieks — ir finansiāli atkarīgs no Savienības pilsoņa, lai sasniegtu zemāko pieņemamo dzīves līmeni viņa izcelsmes valstī vai valstī, kurā viņš parasti uzturas. Otrā šī jautājuma daļa attiecas uz pierādījumiem, kādus var pieprasīt saskaņā ar Direktīvas 73/148 6. panta b) apakšpunktu. Vai uzņemošā dalībvalsts papildus Savienības pilsoņa paziņojumam par viņa ģimenes locekļa ņemšanu apgādībā var prasīt uzrādīt dokumentus, kas pierāda faktisku atkarības pastāvēšanu?

93. Attiecībā uz pirmo jautājumu ir jāuzsver, ka Tiesa, interpretējot tādu pašu apgādības jēdzienu Regulas Nr. 1612/68 10. pantā

40 — Skat. it īpaši Tiesas 1995. gada 30. novembra spriedumu lietā C-55/94 *Gebhard* (*Recueil*, I-4165. lpp., 37. punkts) un 2004. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-442/02 *Caixa-Bank France* (Krājums, I-8961. lpp., 11. punkts).

spriedumā lietā *Lebon* [41], ir nospriedusi, ka tā ģimenes locekļa statuss, kas ir darba ņēmēja "apgādībā", radies tādas faktiskās situācijas rezultātā, ko raksturo fakts, ka finansiālo atbalstu ģimenes loceklim sniedz darba ņēmējs, un nav jānosaka iemesli, kāpēc tiek lūgta šāda palīdzība no darba ņēmēja, kā arī nav jāuzdod jautājums, vai attiecīgā persona spētu sevi nodrošināt, būdama darba attiecībās [42]. Šī definīcija līdzīgā veidā atkārtota spriedumā lietā *Zhu* un *Chen* [43] Direktīvas 90/364 [44] kontekstā, kur Tiesa vēlreiz atzīmēja, ka tā ģimenes locekļa statuss, kas atrodas personas, kurai ir uzturēšanās tiesības, "apgādībā", radies tādas faktiskās situācijas rezultātā, ko raksturo fakts, ka finansiālo atbalstu ģimenes loceklim sniedz persona, kurai ir uzturēšanās tiesības [45].

94. Nevienā no šiem spriedumiem Tiesa nav atsaukusies uz dzīves līmeņa standartu, lai noteiktu Kopienas pilsoņa finansiālās palīdzības nepieciešamību. Gluži pretēji — spriedumā lietā *Lebon* Tiesa ir nospriedusi, ka nav jāizvērtē nedz iemesli finansiālās palīdzības sniegšanai, nedz arī apgādībā esošā radinieka spēja rūpēties pašam par sevi.

95. Ņemot vērā iepriekš minēto, tādos apstākļos kā pamata prāvā, kur atkarība ir kritērijs trešās valsts pilsoņa tiesību dzīvot dalībvalstī kopā ar Kopienas pilsoni nodrošināšanai, nav jānoskaidro, vai patiešām pastāv faktiska nepieciešamība pēc finansiālās palīdzības, un šajā sakarā nav jāpieprasa attiecīgi dokumentāli pierādījumi.

96. Vai atkarības nosacījumi ir izpildīti, ir jānosaka objektīvi, ņemot vērā individuālos apstākļus un personas, kas pieprasa atbalstu, personiskās vajadzības. Man liekas, ka šajā sakarā piemērota pārbaude būtu noskaidrot, vai šo personīgo apstākļu kontekstā aprūpē esošās personas finansēšana nozīmē ļaut viņam dzīvot ar minimālajiem iztikas līdzekļiem viņa parastās dzīvesvietas valstī, pieņemot, ka viņš nevēlas dzīvot dalībvalstī. Papildus ir jānoskaidro, vai šai situācijai nav pagaidu raksturs un vai tā pēc būtības nav strukturāla.

97. Saskaņā ar Direktīvas 73/148 6. panta b) apakšpunktu pieteikuma iesniedzējam uzturēšanās atļaujas saņemšanai ir jāiesniedz apliecinājums, ka konkrētā persona atbilst vienai no Direktīvas 1.–4. pantā aprakstītajām personu grupām. Tas ietver nosacījumu, ka tā ir attiecīgā Kopienas pilsoņa aprūpē esošs ģimenes loceklis. Šajā sakarā līdzīga norma Direktīvas 68/360 4. panta 3. punkta

41 — 1987. gada 18. jūnija spriedums lietā 316/85 *Lebon* (*Recueil*, 2811. lpp.).

42 — *Ibidem*, 22. punkts.

43 — 2004. gada 19. oktobra spriedums lietā C-200/02 *Zhu* un *Chen* (Krājums, I-9925. lpp.).

44 — Minēts iepriekš 13. zemsvītras piezīmē.

45 — *Ibidem*, 43. punkts.

e) apakšpunktā paredz uzrādīt dokumentu, kuru izsniegusi kompetenta iestāde izcelsmes valstī vai valstī, no kuras viņš ieradies, un kas apliecina, ka viņš ir darba ņēmēja apgādībā vai ka viņš šajā valstī dzīvo vienā dzīvesvietā ar viņu. Tāda pat prasība ir saglabāta Direktīvas 2004/38 10. panta 2. punkta e) apakšpunktā attiecībā uz visiem trešās valsts pilsoņiem — Savienības pilsoņu ģimenes locekļiem.

98. Šajā kontekstā ir svarīgi, ka kompetentās valsts iestādes gūst pārliecību par faktiskās atkarības situācijas pastāvēšanu. Šajā sakarā izcelsmes valsts iestāžu izsniegts dokuments noteikti ir vērā ņemams pierādījums, lai arī ne vienmēr tas būs noteicošais. Tāpēc nevar izslēgt, ka gadījumos, kad saskaņā ar valsts iestāžu [teikto] ar šādu oficiālu paziņojumu nepietiek, tās drīkst pieprasīt papildu pierādījumus. Nevar arī izslēgt, ka šāda oficiāla paziņojuma neesamības gadījumā pieteicējs — trešās valsts pilsonis — var pierādīt atkarību ar citiem līdzekļiem. Vienkāršs Kopienas pilsoņa paziņojums, kas apliecina, ka viņš ir atbalstījis savu radinieku pagātnē un apņemas šo atbalstu sniegt arī nākotnē, pats par sevi nav pietiekoši objektīvs, lai varētu noteikt "apgādības esamību" Direktīvas 73/148 1. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē.

VIII — Secinājumi

99. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, ierosinu Tiesai uz *Utlänningsnämnden* uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

— Padomes 1973. gada 21. maija Direktīvas 73/148/EEK par dalībvalstu pilsoņu pārvietošanās un dzīvesvietas Kopienā ierobežojumu atcelšanu saistībā ar uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanu 1. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka Savienības pilsoņa ģimenes locekļa — trešās valsts pilsoņa — pastāvīgas dzīvesvietas tiesības ir atkarīgas no tā, vai trešās valsts pilsonis likumīgi uzturas Kopienā;

— "likumīgas uzturēšanās" Kopienā prasība nozīmē, ka trešās valsts pilsonis ir uzņemts dalībvalsts teritorijā uz ilgāku laika periodu, proti, vismaz uz vienu gadu, tādējādi, ka viņam ir cerības iegūt pastāvīgās uzturēšanās statusu. Ja atļauja ieceļot dalībvalsts teritorijā ir ierobežota ar īsāku laika posmu vai tā ir izsniegta noteiktam mērķim, piemēram, kā tūrisma vīza, to nevar uzskatīt par likumīgu uzturēšanos;

— ja Savienības pilsoņa ģimenes loceklis, kas ir trešās valsts pilsonis, nevar atsaukties uz pastāvīgas uzturēšanās tiesībām saskaņā ar Direktīvu 73/148/EEK, jo viņš Kopienā neuzturas likumīgi, tad atteikums piešķirt ģimenes loceklim pastāvīgās uzturēšanās atļauju vai lēmums par tā izraidīšanu tādējādi ierobežo Savienības pilsoņa tiesības veikt uzņēmējdarbību atbilstoši EKL 43. pantam;

— Direktīvas 73/148/EEK 1. panta 1. punkta d) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens "būt apgādībā" nozīmē situāciju, kad Savienības pilsoņa radinieks ir saimnieciski atkarīgs no šī Savienības pilsoņa, lai viņš varētu dzīvot ar minimālajiem iztikas līdzekļiem viņa parastās dzīvesvietas valstī, kas nav dalībvalsts, kurā viņš vēlas dzīvot, un kad šī situācija pēc būtības ir strukturāla;

— Direktīvas 73/148/EEK 6. panta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstis var pieprasīt, lai Savienības pilsoņa ģimenes loceklis, kurš apgalvo, ka ir Savienības pilsoņa apgādībā, vai viņa/viņas laulātais, papildus Savienības pilsoņa paziņojumam uzrāda dokumentus, kas pierāda atkarības faktisku pastāvēšanu.